

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Quid actus moraliter malus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

quia ad hoc meritum requiritur status gratiae; nec demeritorius, quia ad hunc requiritur malitia. Sed hæc consideratio de merito non spectat huc.

QVÆSTIO II.

Quid sit actus moralis malus.

Quid est actus malus. 9. *Supposita declaratione actus boni, & indifferentis* non videtur difficile describere actum malum ut sic, erit enim actus quicumque moralis siue positivus & formalis; siue negativus ac interpretativus (qualis esset omisio pura mala) qui indecet naturam rationalem. Quinam autem sint huiusmodi, ex natura eorum recte considerata, vel ex terminis vel ex fide, aut discursu aliquo desumendum est, & tales sunt sine dubio omnes actus, quos de facto vocamus vitiosos, & hoc cognoscere est, quod præcipue spectat ad utilitatem practicam, in ordine scilicet ad vitandos actus malos. Sed speculativi suo more examinare solent, in quoniam consistat ratio formalis actus mali, seu à quo habeat formaliter esse malus, quæ difficultas, quamvis posset proponi de actu malo moraliter, ut sic, comprehendere tam, qui est malus mortaliter, quam qui est malus venialiter; tamen claritatis maioris gratia examinabo ipsū per se de actu malo mortaliter, seu de peccato mortali actuali, & ex resolutione facile erit scire, quid dicendum sit de peccato veniali, ac actu malo ut sic communi utriusque.

Adverto autem: in quocumque peccato mortali siue commissionis, siue omissionis interuenire actū ipsū siue formalem, siue interpretativum, qui dicitur peccatū mortale. Secundo priuationē seu negationē rectitudinis virtuosæ, neque enim est rectus aut virtuosus. Tertio difformitatem ad legem, quæ prohibetur; & ad rectā rationē, quæ proponit, quod non deberet elici; & ad naturā rationālē, cui indecens est elicere ipsum. Quarto libertatem sine qua non esset actus mortalis, nec consequenter malus mortaliter. Quinto meritum pœnæ æternæ sensus & damni. Sexto priuationem gratiæ sanctificantis, ac consequenter amicitiae cum Deo, ac filiationis adoptivæ. Septimo diminutionem habitus, virtutis, si præcessit, præsertim si peccatum sit commissionis, seu actus positivus, & hinc occasionem sumperunt Authores ad varios dicendi modos, quibusdam asserentibus, quod ratio formalis peccati consistat in vno ex iam dictis; aliis, quod in alio; aliis quod non in vno, sed in pluribus simul.

CONCLUSIO I.

Ratio for- 10. *Ratio formalis peccati non consistit in negatione* vlla antecedenti actum peccaminosum. Hæc est contra quemdam Modernum, qui excogitavit novum modum dicendi, asserens rationem formalem peccati consistere in negatione libera omnium impedimentorum actus, inter quæ impedimenta ponit ipsammet non existentiam actus peccaminosi, & quoniam quando est huiusmodi negatio, necessario debet esse actus, propterea illam negationem determinationem liberam voluntatis ad actum malum, & putat actum habere esse malū formaliter ab illa negatione, tanquam à ratione formali.

Probatur primo, quia quamvis daretur huiusmodi negatio antecedens, quæ esset determinatio ad actū malum, non tamen ab ea deberet dici actus esse malus formaliter: ergo *Probatur antecedens primo,* quia actus bonus non dicitur esse bonus ab vlla determinatione prævia, quæ determinatur voluntas ad ipsum: ergo nec actus malus habet esse formaliter malus ab vlla determinatione anteriori, tanquam à ratione formali.

Probatur secundo idem antecedens, quia in ipso actū est aliqua ratio, ob quam sit malus, distincta ab illa determinatione anteriori, qualiscumque sit: nam aliās ipsa determinatio non esset mala, nec actus consequenter esset ab illa malus; nec est possibile intelligere, cur aut quomodo illa determinatio sit mala, nisi quia intelligitur ipsemet actus esse malus ex alio capite quam ex illa.

11. *Probatur secundo conclusio,* quia si determinatio libera voluntatis ad actum malum consisteret in huiusmodi negatione, & hæc esset malitia actus, etiam determinatio libera ad actum bonum consisteret in negatione, & hæc esset bonitas formalis actus: sed hoc est falsum etiam secundum adversarium, qui bene negat cum omnibus actum bonum, quatalem, dicere formaliter negationem aut priuationem.

Probatur sequela maioris, quia ideo consisteret determinatio ad actum malum in tali negatione, quia potest haberi & ea posita absque vlla alia actus libere ponitur; & ideo est malitia, quia sine ea actus non esset malus, & ea posita est malus necessario: sed si illa haberi potest, potest etiam haberi negatio omnium impedimentorum actus boni, & ea posita ponetur absque vlla alia determinatione, & actus erit bonus, qualis non erit sine illa.

Dices: disparē esse rationem quia determinatio, quæ est ad malum, est mala, & propterea debet esse negatio; quæ vero est ad bonum est bona, & propterea debet esse positivum.

Contra: quia determinatio ad actum positivum malū est bona physice, quamvis sit mala moraliter, sicut & ipsemet actus malus: ergo habet sufficientē bonitatem ut sit quid positivum & consequenter nulla est disparitas data.

Contra secundo, quia posset esse bona, quamvis esset negatio; nam hoc ipso, quo esset determinatio ad actum bonum, quamvis esset negatio, esset bona, omni modo, quo requiritur, quod sit bona.

Confirmatur hoc: quādo dicis, quod determinatio ad actū bonū sit bona, aut hoc intelligis de bonitate positivā intrinsecā, & tū manifeste petis principium, aut loqueris de bonitate, quæ consistet in hoc, quod esset determinata ad bonū, & hæc haberet, quāvis esset negatio.

Probatur tertio conclusio, quia non potest voluntas habere ante odium malum verbi gratia, negationem omnium impedimentorum eius, nisi habeat negationē non existentiae ipsius; nam non existentia odii est maximum impedimentum ipsius, quod & fatetur ipsemet adversarius, sed illa negatio nequit dari ante odium: ergo.

Probatur minor, quia non potest tolli non existentia odii, nisi per ipsum odium, quia alias daretur pura negatio negationis contra manifestam veritatem & omnes bonos authores.

Respondet Adversarius omissionem puram amoris boni & odii mali, quam ipse supponit nobiscum possibilem, esse indivisibilem, eamque tolli non solum per amorem & odium: sed per quemcumque modum affixum amoris & odio, siue priuativum siue negativum: sicut mors hominis non solum tollit hominem, sed omnem priuationem ipsi affixam: & sicut non solum lux perfecta, sed minus perfecta ac umbrosa tollit tenebras; vnde, inquit, negatio existentiae odii non solum tollitur per odium, sed per determinationem ad ipsum, quamvis illa determinatio sit negatio.

Contra: quia licet per determinationem ad odium tolleretur non existentia odii (quod tamen est falsum formaliter loquendo, licet posset admitti in sensu principiativo) tamen impossibile est, quod illa determinatio, per quam tollitur, sit negatio: quia quamvis per negationem subiecti tollatur omnis etiam priuatio posita in ipso, quia omnis talis inuoluit subiectum & nequit esse absque ipso; tamen impossibile est, quod à subiecto existente tollatur vna negatio per alteram.

Confirmatur, quia impossibile est tollere negationem visus nisi per visum, nec Deus ipse potest tollere negationem hominis per aliam negationem: ergo nec potest tolli à voluntate negatio existentiae odii per aliam vllam negationem, per quam non tollitur ipsa voluntas.

Confirmatur secundo, quia non datur negatio non hominis antecedens omne positivum, per quam tollatur non homo; nec negatio non albedinis in subiecto, antecedens omne positivum, per quam tollatur non albedo: ergo idē dicendum in proposito. Plures alias rationes proposui in Commentario meo ad dist. 35. secundi num. 24. & sequenda.

Finis

Fundamentum autem vnicum aduersarii, ob quod recurrit ad hunc peregrinum dicendum modum est, quod non possit aliter explicari, in quo consisteret malitia actus peccaminosi: sed ex dicendis patebit hoc esse falsum, & si non posset, certe non bene explicaretur hoc modo; unde potius dicendum esset, quod ignoraretur in quo consisteret, quam doctrina hæc proponeretur, quæ profusus nihil iuuat & est falsa.

CONCLUSIO II.

13. *Ratio formalis peccati non consistit in respectu aliquo rationis aut reali sequente entitatem positivam.* Hæc est communior contra Vasq. disp. 95. c. 9. qui putat respectum esse rationis & Curielem. 1. 2. q. 7. a. b. dub. 1. qui putat eum esse realem.

Probatur prima pars, quia etiã nullus esset ens rationis possibile, neq; aliquis consideraret in actu malo esse ullum respectum, qui reuera nõ est ibi, adhuc actus esset malus: ergo malitia ipsius nõ habetur à respectu rationis.

Probatur secunda pars, & confirmatur etiam prima, quia est aliquod præuium, ratione cuius actus habet quemcumque respectum sequentem, à quo esset malus, potius quam alios respectus, à quibus non esset malus, sed vel bonus vel indifferens: ergo ab illo potius debet actus dici malus, quam ab ullo respectu sequenti. Huius rationis vis patebit magis per dicenda inferius contra eos, qui ponunt malitiam in negatione aut priuatione.

Fundamentum Aduersariorum huius conclusionis, est simile fundamento proposito contra conclusionem præcedentem & similiter etiam soluitur.

CONCLUSIO III.

14. *Actus peccaminosus non habet esse talis formaliter & per se primo à positivo, & negatio seu priuatio.* Hæc est contra multos Recentiores, quorum aliqui citat pro se S. Thom. q. 7. 1. a. b. 6. & Ferrar. 3. contra Gentes 9.

Probatur autem: ipsemet actus antecederet ad omnem priuationem habet sufficientem rationem, ob quam dicatur per se primo totaliter malus, vt probabo conclusione sequenti: ergo nec partialiter quidem habet à priuatione vlla sequenti esse malus per se primo, quia quotiescumque habet aliquid rationem constitutiuam suam in aliquo genere, seu secundum quod distinguitur ab omni alio, quod non est talis generis, ante aliam rationem, non potest per se primo constitui in esse tali, nec partialiter quidem, à ratione aliã posteriori, & hinc homo, quia habet rationalitatem, quæ anterior est risibilitate & constituit ipsum in esse distincto à quocumque alio, quod non est homo, non potest constitui, nec partialiter quidem per risibilitatem in esse hominis.

Obiicit: ipsa priuatio rectitudinis sequens ad actum est mala: ergo actus habet esse malus ab illa: sed habet etiam esse malus ab aliquo antecedenti: ergo ab utroque habet esse malus.

Respondet distinguendo primum consequens: per se primo, nego; secundario concedo consequentiam. Sicut enim homo habet distinguere à quocumque, quod non est homo per risibilitatem, non tamen per se primo, quia sic distinguitur per rationalitatem: ita actus habet esse malus à priuatione, sed non per se primo, quia sic est malus ab illo priori, ob quod sequitur ad ipsum talis priuatio.

15. *Obiicit secundò*, secundum Aristotelem 3. met.

tex. 16. vnum extremum contrariorum habet rationem priuationis respectu alterius extremi: sed actus, quia malus, contrariè opponitur actui bono: ergo habet rationem priuationis respectu ipsius, & consequenter quia malus dicit formaliter priuationem, sed præterea quia malus dicit aliquod positium: ergo quia malus dicit utrumque.

Respondet distinguendo maiorem; quatenus ad ipsum priuatio alterius sequitur, concedo maiorem; quatenus priuatio deberet esse de ratione constitutiva ipsius, negatur: & similiter concessa minori distinguo consequens: per se primo, nego; per se secundo, seu consequenti, transiit; & concessa etiam subsum pro, distinguo vltimum consequens: ita vt utrumque per se primo dicat, nego; ita vt vnum dicat per se primo, & alterum per

se secundo seu secundario, concedo consequentiam.

CONCLUSIO IV.

16. *Ratio formalis, qua per se primo constituitur actus malus, non est priuatio sola aut negatio vlla sequens actum.* Nec à priuatione sola.

Hæc est iuxta eos Authores qui tenent oppositum præcedentium conclusionum contra Thomistas ac Scotistas communiter quos sequuntur Suar. Bell. Salas, Molin.

Probatur primò: quia actus bonus non habet esse bonus per se primo ab aliquo sequente entitatem vt supra docui: ergo neque malus habet per se primo esse malus ab ullo sequente entitatem suam.

Confirmatur quia si actus bonus haberet esse talis formaliter ab aliquo sequente, maxime à respectu aliquo conformitatis ad naturam vel legem vel rationem: sed si haberet à tali respectu esse bonus, actus malus debere haberet esse talis à respectu diffinitivis & consequenter nõ esset talis à priuatione aut negatione vlla.

Confirmatur secundò, quemadmodum sequitur ad actum malum priuatio rectitudinis seu conformitatis: ita sequitur ad bonum priuatio diffinitivis: ergo si ab vlla priuatione sequente actus malus habet esse talis, idem dicendum de actu bono; aut si hic, non obstante quod sequatur ad ipsum talis priuatio, nõ habet tamè per se primo esse bonum ab illo, idè dicendum de actu malo.

Probatur secundo, quia ipsemet actus ad quem sequitur illa priuatio est malus moraliter antecederet ad illam priuationem: ergo non constituitur malus per se primo, per ipsam priuationem.

Probatur antecedens; habet aliquid, ob quod necessario sequitur illa priuatio, ante ipsam priuationem; sed ab illo habet esse malus: ergo.

Probatur minor, quia ab illo habet esse distinctus ab actu bono & indifferenti, & etiam ab actu morali vt sic: neque enim ad illos sequitur necessario talis priuatio: sed illa ratio actus, à qua habet ab illis distingui est ratio mala seu malitia: ergo.

Probatur eadem minor secundo, quia est contra rationem tale quid elicere ad quod videretur sequi talis priuatio, & nemo prudens est, qui non putet esse reprehensione ac peccata dignum eum, qui illud vellet elicere, hoc autem est esse malum morale, nisi velimus ludere verbis.

Dices: hanc probationem virgere bene, quod illa ratio prior sit malitia fundametalis, non vero formalis. Contra quia gratissime dicitur, quod non sit malitia formalis.

Confirmatur quia propterea actus esset malus fundametaliter tantum, & non formaliter absque priuatione, quia posset esse absque priuatione, & tunc nõ esset formaliter malus, vt si produceretur necessario: ergo si sit aliquid antecedens priuationem, ad quod necessario sequitur, seu quod non possit esse de potentia absoluta sine priuatione, actus, vt afficitur illo, erit malus formaliter, & non tantum materialiter aut fundametaliter: sed est aliquid prius, nepe quod actus producat libere circa obiectum propositum, vt indecens, aut prohibitum.

17. *Probatur conclusio tertio*, ideo potissimum statuitur malitia peccati in priuatione, vt saluetur melius, quomodo Deus non sit causa peccati; sed non melius saluatur: ergo non debet asseri.

Probatur minor, quia quamuis malitia esset priuatio, Deus esset causa ipsius tam bene, quam creatura; quia tam bene concurrat ad actum positium, ad quod necessario sequitur; & eatenus creatura est causa priuationis, quatenus causat actum positium, & quamuis non concurrat alio modo ad priuationem, quam causando actum positium, tamè non potest negari, quin sit causa ipsius: ergo cum Deus concurrat ad positium, & priuatio necessario ad ipsum sequitur, non tollitur, quin sit causa peccati, etiam si peccatum dicatur consistere in priuatione.

Dices: non propterea creatura esse causam priuationis, quia concurrat quomodocumque, sed quia concurrat determinato aliquo modo, quo non concurrat Deus.

Contra, quia eodem modo posset saluari, quod Deus non esset causa peccati, quamuis consisteret in positio, dicendo quod alio modo ad illud positium concurreret homo, quam Deus.

Probaturs quatio, quia aut illa priuatio, in qua consistet malitia, subiectaretur in actu, aut in potentia: sed neutrum dici potest: ergo. Probaturs minor quoad primam partem; nempe quod non subiectetur in actu, quia nec actus peccaminosus odij verbi gratia Dei, nec vllus, quo quis liberè prosequitur obiectum prohibitum propositum sufficienter, etiam de potentia absoluta, est bonus: ergo nequit habere priuationem bonitatis, quia priuatio est carentia formæ in subiecto apto habere formam: per hoc enim distinguitur à negatione, quæ non est priuatio.

18. *Respondent aduersarij* actum malum secundum rationem suam specificam esse quidem incapacem rectitudinis ac bonitatis; cuius tamen est capax secundum rationem genericam actus moralis ut sic, & hoc sufficere ut dicatur priuatus rectitudine debita sibi inesse: sicut ut talpa dicatur cæca, hoc est priuata visu, non requiritur quod habere possit visum secundum rationem specificam, sed sufficit quod habere possit illum secundum rationem genericam.

Contra primò, quia non potest dici proprie quod Brutum sit priuatum rationalitate, licet possit habere rationalitatem quoad rationem genericam, ex eo quod non possit eam habere quoad rationem specificam: ergo si actus odij Dei nequeat habere rectitudinem secundum rationem specificam, quamvis possit eam habere secundum rationem genericam, non poterit dici priuatus rectitudine. Nec verum est quod talpa dici possit priuata visu; & quamvis dicatur cæca, per hoc tamen non intelligitur priuatio visus, sed vel locutio erit impropria, sicut est illa qua vocamus nuces cæcas, quarum nucleus est absumptus humiditate aut infectus; vel ly cæcitas non tantum significat priuationem, sed etiam negationem.

Quod confirmo quia Catulus non dicitur priuatus visu ante nonum diem; quamvis non solū secundum rationem genericam debeatur ipsi visus, etiam ante nonum diem; sed etiam secundum rationem specificam debeatur ipsi post nonum diem, cuius non est alia ratio, quam quod non debeatur ipsi secundum rationem specificam connaturaliter ante nonum diem: ergo si secundum rationem specificam non debetur talpæ vllō modo visus, non potest dici priuata visu, quamvis deberetur ipsi secundum rationem genericam animalis.

Contra secundò, quia falsum est quod rectitudo debeatur actui malo secundum rationem genericam: ergo responsio non valet. Probaturs antecedens quia ratio generica actus mali est ratio cōmunis ipsi & actui bono ac indifferenti; huic autem non debetur rectitudo, alias actus indifferentis esset malus, quia haberet priuationem rectitudinis debitam in esse secundum rationem genericam.

19. *Probaturs eadem minor principalis* quoad secundam partem, nempe quod illa priuatio, à qua dicitur actus malus, non subiectetur in potentia, i. quidem quia falsū est quod potentia, quando peccat, habeat priuationem rectitudinis quæ deberet inesse ipsi, magis quam quando agit indifferentē: neque enim deberet habere rectitudinem, nisi quatenus tum deberet elicere actum bonum ex suppositione, quod vllum eliceret; sed si deberet hoc facere, non posset elicere actum indifferentem absque peccato & sic non esset indifferentis.

Probaturs eadem pars minoris secundò quia si actus esset malus à priuatione subiectata in potentia, vel hoc esset quia subiectaretur in potentia habere talem priuationem, & hoc non, quia alias omnis actus, liber præsertim, elicitus à potentia habente talem priuationem esset malus, quo nihil absurdius; vel quia esset causa, cur potentia haberet talem negationem, & hoc etiam non, quia ex hoc non deberet dici formaliter malus, sed causaliter; sicut sol ex eo, quod causat calorem, non dicitur formaliter calidus, sed causaliter vel virtualiter, & præterea si actus aliquis haberet virtutem causatiuam talis priuationis in potentia, deberet esse malus ex se, quia illa virtus est mala seu sufficiens malitia moralis, nam ab ea haberet distinguī ab actu bono & indifferenti, qui non habent talem virtutem, alias eam causarent.

20. *Probaturs quintò* quia reuera illa rectitudo, cuius priuationem aut negationem quis habet, cum peccat, & à qua sola posset actus esse malus, si ab vlla priuatione esset malus, nō est rectitudo actualis virtutis oppositæ, quia illa non deberet habere, alias non posset elicere actum indifferentem, quamvis actus indifferentis esset possibilis; sed consistit in re quacumque excludente peccatū, siue illa res sit recta rectitudine virtutis oppositæ, siue non; solam enim hanc tenetur habere, quoties peccat, quia tenetur ponere impedimentum peccati, & quodcumque impedimentū eius potest dici rectitudo potentia quia conferuat ipsam absque curuitate peccati. Hoc supposito sic argumentor: Peccatum consistit formaliter in illo quod immediate & directe opponitur rectitudini per ipsum exclusæ & quod directe excluderetur per illā rectitudinem si adesset: sed ipsemet actus positivus, loquor claritatis causa de peccato commissionis) est qui excluditur per illam rectitudinem immediate: ergo ipsemet est malus ex ratione sua positua. Probaturs minor quia illa rectitudo posset esse omisso pura ex suppositione quod hæc sit possibilis, sed illa directe & immediate excludit actum positivum, ut & hic illam: quod si excludatur per actum virtutis aut indifferentem, etiam illi immediate opponentur actui positivo, qui cum illis stare nequit ob impossibilitatem formalem.

21. *Probaturs sexto*: Actus peccaminosus non dicit priuationem aut negationem sequentem se rectitudinis debitæ in esse aut sibi, aut præsentia: ergo malitia ipsius non consistit in tali negatione aut priuatione. Probaturs antecedens quia non dicit negationem aut priuationem omissionis puræ, sicut nec albedo dicit negationem negationis albedinis, nec visus visus negationem cæcitat: sed omisso illa est rectitudo tam debita inesse potentia, quam vlla alia & cuius negationem tam bene deberet dicere actus malus quam cuiuscumque alterius, si esset malus à negatione aut priuatione.

Confirmatur quia etiam si non esset possibilis vlla rectitudo, per quam expelleretur occisio mala, præter puram omissionem, adhuc occisio esset mala: sed non esset mala per negationem aut priuationem omissionis sequentem, quia non habet talem: nam ipsamet ex sua entitate absoluta est opposita tali omissioni & consequenter mala. Plures alias rationes vide in Commentario, quamvis hæc abundè videantur sufficere.

22. *Obijcies primò*, varias PP. autoritates, quibus significatur peccatum esse nihil & non esse aliquid positivum, sed priuationem, ex quibus pauca sufficit proponere: S. Basil. homil. 9. *Malum*, inquit, *boni priuatio est*. Naz. orat. 9. comparat malum tenebris & videtur vocare ipsum boni priuationem, sicut tenebræ lucis absentiam, & orat. 40. *Crede*, inquit, *nullam mali esse essentiam*. Aug. 11. Ciuit. *Mali nulla natura est, sed amissio boni, mali nomen accepit*. Item tract. 1. in Ioan. in illa verba: *sine ipso factum est nihil habet: Peccatum non per ipsum factum est, quia peccatum nihil est, & nihil fiunt homines cum peccant*.

Confirmatur quia ex hoc ipso concludunt PP. Deum, non esse Authorem peccati, & peccatum non habere causam efficientem, sed deficientem, quia peccatum est nihil. Ut patet ex Aug. 12. Ciuit. 7. *Nemo ergo efficiens causam mala voluntatis querat: nec enim est efficiens, sed deficient, quia nec illa effectio est, sed defectio: deficere namque ab eo; quod summe est, ad illud quod minus est, hoc est incipere habere malam voluntatem*.

23. *Respondetur* SS. PP. pro maiori parte dum agunt de peccato, agere contra Manichæos, qui putabāt peccatum esse aliquam substantiam vel naturam, & non accidens naturæ seu substantiæ deficientis verbi gratia voluntatis non conformantis se suo Authori, ut colligere est ex Aug. lib. 2. de Moribus Manichæorum, ubi toto libro contendit peccatum non esse substantiam, quia alias non contrariaretur substantiæ hominis.

Vnde quando asserunt peccatum esse nihil, aut non esse aliquid, vel intelligunt quod non sit aliqua res, quæ sit natura vel substantia, non vero quod non sit actus positivus

Quo sensu peccatum est nihil.

positiuus, qui sit accidens, ut insinuat ipsemet Augustinus de perfectione Iustitiæ ratiocinatione. 4. ubi ait, peccatum esse actum non rem, & Author Hypognoſticon inter eiusdem Aug. opera lib. 1. *opera vero eius mala, quæ vitia dicuntur, actus sunt, non res.*

Vel per hoc volunt quod peccatum sit priuatio & deficientia à bono, non quod formaliter & intrinsece dicat talem priuationem, sed quod eam necessario annexa habeat; vel quod auerrat nos à summo bono, & trahat ad summam miseriam, nec propterea ullam veram utilitatem habeat magis, quam si omnino nihil esset. Quod confirmatur ex loco citato. Aug. in Iohannem, ubi sicut dicit peccatum esse nihil; ita etiam dicit homines nihil esse & fieri per peccatum, quod intelligi nequit sic, ut homines non sint aliquid positiuum, etiam cum peccant; sed quod cum per peccatum auertantur à Deo, quasi nihil reputandi sint, in comparatione scilicet ad illud quod essent, si non peccassent. Quo etiam sensu Paulus. 1. Cor. 13. dicit se, si fidē habeat ita, ut montes transferat, charitatē autē non habeat, nihil esse & nihil sibi prodesse, & tamen tum haberet aliquid positiuū, & quidem bonū ac vtile, nempe fidē, & ipsemet esset quid positiuū. 24. Confirmatur ulterius quia SS. PP. loquuntur de peccato sine adiunctione ly formaliter aut æquivalētis termini; sed peccatum, ut sic, non tantum dicit priuationem, sed actum positiuum: ergo sancti non excludunt à peccato rationem actus positivi, & certe quamuis paries albus, formaliter ut albus, dicat albedinem, & sit accidens, non vero substantia; tamen simpliciter absque addito possit dici, quod paries albus esset albedo, aut accidens; aut quod non esset substantia, aut saltem non diceret substantiam: ergo idem dicendum de peccato seu actu peccaminoso.

Ad Confirmationem obiectionis fateor me nunquam intellexisse quomodo ex eo præcisē, quod peccatum esset formaliter negatio aut priuatio, sequeretur quod Deus non esset causa eius, aut non concurreret ad ipsum; quia certum est quod Deus sit causa multarum aliarum negationum & quidem totalis, nam ipse solus posset facere hominem cæcum, ab ipso solo provenit negatio alterius mundi qui possibilis est: ergo non ex hoc præcisē quod peccatum sit priuatio, aut negatio, colligi potest quod Deus nō sit causa eius, aut non concurrat ad ipsū.

Itaque dico Patres tantum velle, quod Deus non sit causa peccati, quia peccatum est nihil, hoc est aliquid, quod demeritorie & male auertit à summo bono, & summe indeceret Deum concurrere ad ipsum alio modo, quam postea ostendam debere admitti, quod cōcurrat.

25. *Obiicies secundo*, Malum, ut sic, commune malo naturali & morali dicit formaliter aliquid negatiuū; aliā non includeretur in malo naturali, quod formaliter tantum dicit negationem: ergo malum morale formaliter tantum dicit aliquam negationem aut priuationem.

Respondet primò, negando suppositum obiectionis, nempe quod malum naturale dicat tantum negationem; nam certe dolor ac tristitia sensibilis positua est malū naturale animalis & non tantum ob priuationem boni, quam habent annexam, sed ob ipsam posituam disconuenientiam; & esset malum homini, habere tres manus & tamen tertia manus non esset negatio.

Respondet secundo, supposito quod malum naturale dicat formaliter negationem, negando quod malum morale ut sic conueniat, vniuocē in ratione mali ut sic cum malo naturali.

Obiicies tertio, Peccatum omissionis non dicit formaliter aliquid positiuum: ergo nec commissionis, quia vniuocantur in ratione mali ut sic.

Respondet eodem modo peccatum omissionis puræ, de qua habet difficultatem obiectio, non dicere priuationem sequentem à qua sit mala, sicut id verum est de actu, sed ipsamet habita libere, cum non deberet haberi, est peccaminosa, antecedenter ad quodcumque sequens nego autem consequentiam, quia non vniuocantur in ratione peccati formaliter: sicut nec vniuocantur in ratione peccati materialiter accepti.

Obiicies denique Scotum, qui dist. 35. Secundi videtur docere expresse, quod peccatum formaliter dicat priuationem rectitudinis, & quod in illa ratio formalis ipsius consistat.

Respondet ipsum posse intelligi in sensu arguitiuo, quatenus scilicet ex tali priuatione potest à posteriori colligi, quod actus ea affectus sit malus. Posset etiam intelligi in sensu, in quo Aristoteles dicit vnum contrariū esse priuationem alterius, quia habet annexam talem; & perinde excludit alterum per se, ac si esset priuatio ipsius. Quo etiam sensu possunt explicari PP. dum aiunt peccatum esse priuationem. Ulteriore confirmacionem huius explicationis videre licet in Commentario eiusdem loci, nu. 61. Ex his habetur quod peccatum non habeat esse tale ab aliquo absoluto sequente, contra quod etiam facit, quod gratis & absque fundamento villo fingatur dari aliquid absolutum sequens actum peccaminosum, & quod quacumque ratione posset defendi illud esse per se malum, posset idem defendi de ipsomet actu absoluto, ad quem dicitur sequi.

CONCLUSIO VLTIMA.

27. *Actus malus habet esse talis formaliter ab eo à quo habet rendere libere in obiectum*, quod proponitur ut prohibitum aut indecens, siue omittendo quod deberet facere, siue faciendo quod non deberet facere & hoc habet ex natura sua intrinseca positua, supposita libertate & propositione obiecti sub illa ratione. Hæc mihi videtur sententia vera Caietani, quam suo tempore multos tenuisse fatetur Vasques, & mihi constat nunc plurimos eam cæteris præferre iam impugnatis.

Probat autem sufficienter, quia non potest explicari melius, à quo habeat esse malus formaliter; & quia apparet ex terminis, quod tendentia libera in obiectum quod cognoscitur à tendente esse prohibitum sit mala, & quia certū est quod actus ex natura sua intrinseca habeat sic tendere, ex suppositione quod libere producat.

Cōfirmatur quia si non haberet ex natura sua intrinseca esse malus, maxime quia haberet esse talis per denominationem extrinsecam, desumptam à natura rationali vel lege, vel ratione prohibente: sed non haberet esse malus à tali denominatione per se primo, tum quia nihil impedit quo minus à se ipso dicatur malus supposita libertate & cognitione prohibitionis; tanquam conditione sine qua non; tum quia propterea natura possit tribuere talem denominationē actui, qui est malus, potius, quam aliis, quia ex se habet aliquam rationē, quam non habent alij actus, & propterea etiam lex vel ratio prohibet ipsum: sed illa ratio particularis potest sufficere ad malitiam eius seu ad constituendū ipsū formaliter malū.

Sed quidquid sit de hoc, illud videtur certum quod actus habeat esse malus ex hoc quod producat libere circa obiectum quod est prohibitum & cognoscitur esse tale, & quod hanc rationem non habeat ab vilo posteriori se ipso, nec ab vilo priori; siue id habeat ex cognitione prohibitionis & libertate tanquam ex conditionibus sine quibus non; siue tanquam à ratione formalis; siue ab illis simul & illa tendentia, quam habet in obiectum tale: nam quodcumque horum dicitur parū facit ad rem; & quantum ad me attinet, existimo quod possit dici esse formaliter malus ex libertate sua in actu secundo & tendentia in obiectū prohibitum propositum ut tale; vnde si libertas actus sit denominatio extrinseca, malitia actus potest dici esse partim extrinseca, & partim intrinseca; extrinseca quidem, quatenus dicit libertatem; intrinseca vero, quatenus dicit illam tendentiam, si vero libertas in actu secundo sit intrinseca actui, tunc tota malitia potest dici esse intrinseca ipsi.

28. *Obiicies*: Totus actus liber physicus, quo voluntas tendit in obiectum cognitum ut prohibitum seu discōueniens, potest esse à parte rei sine eo, quod sit malus: ergo ab aliquo alio habet esse malus, quam à tendentia libera in obiectum cognitum ut prohibitum.

Probat autem antecedes, quia si quis vellet comedere in die ieiunij sine cognitione prohibitionis, illa volitio nō esset mala.

mala, quæ tamen ipsa esset mala, posita illa cognitio-
ne.

Respondeo negando consequentiam, quia quamvis possit esse absque malitia, quando scilicet non tenderet in obiectum cognitum, ut prohibitum, tamen non sequitur quin sit mala à tendentia illa ex suppositione quod cognoscatur prohibitio.

Confirmatur hoc quia non ab alia formalitate habet volitio comedendi tendere in comestionem, quando cognoscitur esse prohibita, quam ab illa, à qua habent tēdere in illam quando non cognoscitur esse prohibita; & tamen non tendit in illam ut prohibita est, nisi quando cognoscitur ut prohibita: ergo quamvis volitio non sit mala quando non tendit in comestionem prohibitam, sit mala, quando tendit, non necessario ab alia formalitate habebit esse mala, quam ab illa ipsa, quam posset habere sine eo, quod esset mala; sed potius sequitur, quod illa ipsa formalitas, à qua habet esse mala, ut denominet ipsam malam, dependeat ab aliqua conditione sine qua non, nempe à cognitione prohibitionis obiecti.

Itaque eadem ipsa formalitas intrinseca actus, à qua habet tendere in tale obiectum potest esse malitia, si habeatur cognitio prohibitionis, & non esse malitia, si non habeatur talis cognitio: quod si propter hoc vellet quis dicere quod ipsa cognitio denominaret etiam partialiter malam; parum referret id concedere.

Obijci posset ulterius quod sequeretur Deū esse causam peccati, sed supra dixi non magis id sequi, quam si consisteret in priuatio, aut respectu sequente; & postea ostēdam, quomodo Deus non sit causa eius modo vilo ipsum indecente.

QVÆSTIO III.

Quomodo peccatum opponitur naturæ & virtuti.

29. *C* Errum videri debet quod peccatum voluntatis internum, de quo precipue hic agimus, non opponatur naturæ, quatenus esset incompatible cum ipsa natura, aut vlla parte substantiali, vel vilo accidente physico conseruatiua ipsius; unde si opponatur, hoc erit quatenus erit contra inclinationem aliquam ipsius, seu quatenus natura abhorreret ab illo.

CONCLUSIO I.

Peccatum non est contra inclinationem potentie actiue quæ habet naturam; nec contra inclinationem ipsius ad bonum delectabile aut vtile; sed bene contra inclinationem ipsius ad bonum honestum & in hoc sensu opponitur tantum naturæ & est ipsi disconueniens. Hæc est in re communis.

*Probat*ur prima pars, quia producit libere & spontaneè à voluntate: ergo non est contra inclinationem potentie actiue naturæ.

*Probat*ur secunda pars, quia actus peccaminosus quandoque est delectabilis, & quandoque vtilis naturæ ac voluntati.

*Dicit*ur priuat voluntatem bono delectabili ac vtiliori, ut gratia ac beatitudine: ergo est contra inclinationem ipsius ad bonum delectabile ac vtile.

Respondeo negando consequentiam, quia sicut forma imperfectior substantialis non est contra inclinationem materiæ, quamvis priuet ipsam formam perfectiori, quia ad ipsam etiam imperfectiorem habet inclinationem: ita directe in proposito dicendum.

*Probat*ur denique tertia pars, quia non est bonum honestum, sed malum oppositum illi: ergo est contra inclinationem ipsius ad bonum honestum.

30. *Obijci*es contra secundam partem non est inclinatio in voluntate aut vlla potentia hominis, quæ rationalis est, ad malum inhonestum, quod est contra iudicium rectæ rationis: ergo peccatum non est iuxta inclinationem hominis ad bonum delectabile.

Respondeo negando antecedens, vel ipsum distinguendo: quatenus inhonestum, concedo; specificatiue, nego antecedens.

Itaque non est sensus conclusionis quod peccatum

Est contra inclinationem eius ad bonum honestum.

quatenus inhonestum sit delectabile; sed quod ille ipse actus, qui est peccaminosus, non obstante quod sit peccaminosus, sit delectabilis voluntatis, & sane nisi esset non haberet vllam difficultatem in eo fugiendo.

CONCLUSIO II.

31. *Actus peccaminosus habet physicam oppositionem contrariam cum actu virtutis tam naturalis quam supernaturalis contrario modo tendente in idem obiectum materiale, verbi gratia velle efficaciter occidere proximum habet oppositionem physicam cum nolitione physica efficaci ipsam interficiendi, sine hac volitio sit actus charitatis naturalis aut supernaturalis, sine actus iustitiæ, sine obedientie; non tamen magis particularem habet necessariam contrarietatem cum actu vilo virtutis tali, quam cum actibus aliarum virtutum, aut etiam actibus indifferentibus, ac malis.* Probatur prima pars, quia certum est non posse quem simul & semel velle & nolle efficaciter & simpliciter idem materiale obiectum, ut interficere & non interficere: ergo volitio & nolitio talis habent oppositionem; non autem priuatiuam aut contradictoriam, cum vtrumque extremum sit quid posituum; nec relatiuam cum neutrum extremum sit relatio: ergo contrariam.

Quod autem habeat oppositionem, cuiuscunque naturæ sit nolitio aut volitio, siue scilicet sint naturalis, aut supernaturalis, huius, vel illius vitij vel virtutis patet quia oppositio eorum est ex ratione nolitionis ac volitionis efficacis ut sic: ergo quamdiu manet illa ratio, erit oppositio, non obstante quacunque alia ratione: & hinc patet secunda pars, quia si quis vellet interficere hominem contra iustitiā, illa volitio haberet oppositionem non solum cum nolitione interficiendi orta ex affectu iustitiæ, sed cuiuscunque alterius; & etiam cum ea, quæ esset indifferens aut haberet finem aliquem malum: nec potest ostendi quod magis opponatur volitio illa occidendi cum nolitione ex affectu iustitiæ, quam cum quacunque alia.

Posset tamen hoc non obstante dici quod nolitio interficiendi hominem in qua consideraretur esse disconuenientia iniustitiæ haberet aliquam particularem oppositionem cum nolitione interficiendi orta ex ipsamet disconuenientia iniustitiæ, aut ex conuenientia iustitiæ, non quod magis excluderent se inuicem quam possent excludi per alios actus, sed quod respiciant obiectum propositum secundum eandem rationem inhonesti.

CONCLUSIO III.

32. *Habitus inclinans ad actum vitiosum opponitur physice oppositione contraria habiti naturali inclinanti ad actum quemcumque oppositum ipsi, non tamen habiti supernaturali.* Hæc videtur communis & *Probat*ur prima pars, quia experientia constat quod eliciens multos actus intemperantiæ minus reddatur facilis ad actus temperantiæ, ad quos habebat habitum temperantiæ, quam ante erat: ergo diminuebatur in illo habitus temperantiæ; sed non per actus intemperantiæ immediate: ergo per habitum iis acquisitum: sed per illum non diminuebatur, nisi haberet cum illo oppositionem; aliam autem habere non potuit quam contrariam: ergo.

*Probat*ur secunda pars, quia habitus supernaturalis non dat inclinationem nec producit physice per actus & probabiliter creatur: ergo non habet physicam incompatibilitatem cum vilo alio habitu.

*Obijci*es contra primam partem, pro aliquibus Scottis, Secundum Doctorem 1. d. 17. vnus & idem habitus potest nunc esse virtutis, nunc vitij: ergo non opponitur physice habitus virtutis habitui vitij.

*Probat*ur antecedens, quia habitus temperantiæ acquisitus per actus vitiosos, quibus scilicet vellet quis temperate viuere ob vanam gloriam, esset habitus vitiosus: sed idem ipse esset habitus virtuosus, quando quis vellet temperate viuere ex honestate temperantiæ.

Respondetur quidquid sit de antecedenti, de quo postea, negando consequentiam; quia quamvis idem habitus

Actus aliquis peccaminosus opponitur actui virtutis tam naturalis quam supernaturalis.

Non tamen maiorem quam cumaliquo actu malo aut indifferenti.

Habitus vitiosus contrarie opponitur habiti naturali inclinanti ad actum oppositum.

Non tamen habetur bini supernaturali.